

Stiklað á stóru

1989-1992:

Staðfest hættumat vegna ofanflóða fyrir sex staði. Matið var síðan fellt úr gildi með nýjum lögum árið 1997.

1995:

Málaflokkurinn Varnir gegn snjóflóðum og skriðuföllum fær-ist frá félagsmálaráðuneyti til umhverfisráðuneytis með lög-um frá Alþingi. Lögin voru endurskoðuð og samþykkt veru-lega breytt árið 1997. Veðurstofu Íslands falið aukið hlut-verk og ábyrgð í ofanflóðavörnum með því að

- gera hættumat fyrir sveitarfélög þar sem mest hætta á ofanflóðum er talin vera fyrir hendi.
- gefa út viðvaranir og lýsa yfir/aflétta hættuástandi.

1995/1996:

Borgarafundur um snjóflóðavarnir á átta stöðum á vegum umhverfisráðuneytis: Bolungarvík, Flateyri, Ísafirði, Neskaup-stað, Patreksfirði, Seyðisfirði, Siglufirði og Súðavík.

1996:

Umhverfisráðherra gefur út reglugerð um varmir gegn snjó-flóðum og skriðuföllum þar sem kveðið er á um þátt Ofan-flóðasjóðs í gerð vamarvirkja og kaupum eða flutningi hús-eigna á skilgreindum hættusvæðum.

1996:

Ný ofanflóðanefnd skipuð með Magnús Jóhannesson, ráðu-neytisstjóra, í forsæti. Nefndin átti fundi með fulltrúum sveit-arfélaga í þéttbýli, sem búa við hættu á snjóflóðum, og lagði fram drög að frumathugun á mögulegum vörnum og kostnaði við vamarvirki.

1996:

Veðurstofa Íslands og Almannavarnir ríkisins kynna áætlun um rýmingu húsnaðis í áðurnefndum sveitarfélögum. Mark-miðið var að auka öryggi íbúanna með skipulegum aðgerðum þegar snjóflóðahætta skapaðist. Litið var á rýmingaráætlunina sem ráðstöfun til bráðabirgða meðan verið væri að afla frekari gagna um ástandið á viðkomandi stöðum, setja nýjar reglur um hættumat og reisa mannvirki til vamar gegn ofanflóðum.

2000:

Alþingi samþykkir frumvarp umhverfisráðherra um breyting-ar á lögum nr. 49/1997 um varmir gegn snjóflóðum og skriðuföllum. Nýtt lagaákvæði tók gildi um að skipa skyldi hættumatsnefndir í viðkomandi sveitarfélögum til að gera tillögur að hættumati í samráði við sveitarstjómir og Veður-stofu Íslands.

2000:

Umhverfisráðherra gefur út reglugerð nr. 505/2000 um hættumat vegna ofanflóða, flokkun og nýtingu hættusvæða og gerð bráðabirgðahættumats. Fyrsta hættumatsnefndin skipuð í ágúst, hættumatsnefnd Fjarðabyggðar.

2002:

Umhverfisráðherra staðfestir hættumat ofanflóða fyrir Nes-kaupstað, Siglufjörð, Seyðisfjörð og Eskifjörð.

2003:

Umhverfisráðherra staðfestir nýtt hættumat fyrir Ísafjörð/Hnífsdal, Bolungarvík og Patreksfjörð.

2004:

Umhverfisráðherra staðfestir nýtt hættumat fyrir Bíldudal, Flateyri og Ólafsvík.

2005:

Umhverfisráðherra staðfestir nýtt hættumat fyrir Ólafsfjörð, Suðureyri, Þingeyri og Súðavík.

2006:

Umhverfisráðherra staðfestir nýtt hættumat fyrir Búðir við Fáskrúðsfjörð.

2007:

Umhverfisráðherra gefur út reglugerð nr. 495/2007 til breytinga á reglugerð 505/2000.

2007:

Tillaga að hættumati fyrir Seljalandshverfi, Tunguskeið, Tungudal, Dagverðardal og Innri-Kirkjubólshlíð á Ísafirði kynnt íbúunum.

2008:

Umhverfisráðherra staðfestir nýtt hættumat fyrir Seljalandshverfi, Tunguskeið, Tungudal, Dagverðardal og Innri-Kirkjubólshlíð á Ísa-firði og fyrir Tálknafjörð.

2009:

Tillögur að hættumati fyrir Drangsnæs, Kirkjubæjarklaustur og Vík í Mýrdal kynntar íbúunum.

Hættumat í þágu öryggis íbúanna

Hættumat vegna ofanflóða er liður í umfangsmiklu varnarstarfi sem stjórnvöld og Alþingi ákváðu að hrinda í framkvæmd til að tryggja sem best öryggi íbúa á þeim svæðum þar sem hætta er á snjóflóðum og skriðuföllum.

Helstu niðurstöður hættumatsins

- Hætta er á berghlaupum og grjóthruni úr Reynisfjalli sunnan Króktorfuhauss og úr Víkurhömrum ofan golfvallarins.
- Snjóflóða- og aurskriðuhætta er undir lágri brekku við Víkurbraut og við bætist grjóthrunshætta undir brekkunni sem teyg-ir sig upp í Króktorfuhausinn.
- Snjóflóðahætta úr Reynisfjalli ofan Bakkabrautar og Mýrargötu, og úr hlíðinni neðan Hrafnatinda og Víkurheiðar, er ekki talin ná inn á hættumetna svæðið.
- Engin hús í Vík í Mýrdal eru á hættusvæði C samkvæmt hættu-matinu.
- Ofan Víkurbrautar eru fjögur íbúðarhús og tvö atvinnuhús á hættusvæði B og tólf íbúðarhús og þrjú atvinnuhús á hættu-svæði A.
- Fimm frístundahús norðan Klettsvegur eru á A-svæði vegna grjóthrunshættu.
- Engar byggingar eru á hættusvæðum sem afmörkuð eru undir Reynisfjalli vestast á hættumetna svæðinu.
- Hættumatsnefnd mælir ekki með því að ný atvinnu- eða íbúð-arhús verði reist á A- eða B-svæðum þrátt fyrir að slíkt kunní að vera heimilt samkvæmt gildandi reglugerð um hættumat.

Tillaga til kynningar og umræðu

Tillaga að hættumati vegna ofanflóða í Vík í Mýrdal var unnin af Veðurstofu Íslands á vegum hættumatsnefndar Mýrdalshrepps. Umhverfisráðherra skipaði nefndina 5. febrúar 2008 í samræmi við ákvæði reglugerðar nr. 505/2000 um hættumat vegna ofan-flóða, flokkun og nýtingu hættusvæða og gerð bráðabirgðahættu-mats.

- Tillaga að hættumati er kynnt íbúum í Vík með þessum bæklingi og í opnu húsi á staðnum. Þar gefst kostur á að fá frekari upplýs-ingar, leita svara við spurningum og koma athugasemdum á fram-færi.
- Tillaga að hættumati verður aðgengileg almenningi á hreppsskrifstofunni í fjórar vikur eftir opna húsið. Tillöguna og helstu skýrslur, sem liggja henni til grundvallar, má einnig nálgast á heimasíðu Veðurstofu Íslands: **www.vedur.is/ofanflod/haettumat**. Hættumatsnefnd leggur síðan tillöguna fyrir umhverfisráðherra sem staðfestir hættu-matið fomlega.
- Innan sex mánaða frá staðfestingu hættumats skal bæjarstjórn gera áætlun um aðgerðir til að tryggja öryggi íbúa á hættusvæð-um.
- Á hættusvæðum A og B er heimilt að tryggja öryggi íbúanna með eftirliti og eftir atvikum með því að rýma hús.

Hættumatsnefnd Mýrdalshrepps skipa:

- Gunnar Guðni Tómasson, forseti tækni- og verkfræðideildar Háskólans í Reykjavík, formaður.
- Sveinn Pálsson, sveitarstjóri Mýrdalshrepps.
- Grétar Einarsson bóndi.
- Snjólfur Ólafsson, prófessor í viðskipta- og hagfræðideild Háskóla Íslands.

Útgefandi: Hættumatsnefnd Mýrdalshrepps

Umsjón, texti, hönnun: Athygli ehf.

Kort: Veðurstofa Íslands

Prentun: Svansprent

Ljósmynd: Mats Wibe Lund 1992

Október 2009

Hættusvæði A, B og C mörkuð með jafnähættulínum

Brenns konar hættusvæði eru mörkuð á grundvelli mats á líkindum þess að ofanflóð falli á byggð eða nálægt henni. Í reglugerð umhverfisráðherra er miðað við svokallaða **staðaráhættu** sem skilgreind er sem árlegar dánarlíkur einstaklings af völdum ofanflóða ef dvalið er öllum stundum í óstyrktu einbýlishúsi. Staðaráhætta svæða **A, B og C** er gefin hér upp sem tölfraðileg líkindi þess að týna lífi í ofanflóði. Þess má geta að dánarlíkur í ofanflóði á mörkum A- og B-svæða teljast svipaðar og hætta á að farast í umferðarslysi á Íslandi.

- **A-svæði: Staðaráhætta á bilinu**

0,3-1 af 10.000 á ári.

- **B-svæði: Staðaráhætta á bilinu**

1-3 af 10.000 á ári.

- **C-svæði: Staðaráhætta meiri en**

3 af 10.000 á ári.

Í tillögu að nýju hættumati er ofanflóðahætta metin í þremur þrepum og hættusvæði A, B og C afmörkuð. Hætta er minnst á A-svæði en mest á C-svæði. Utan þessara svæða telst áhætta vera viðunandi.

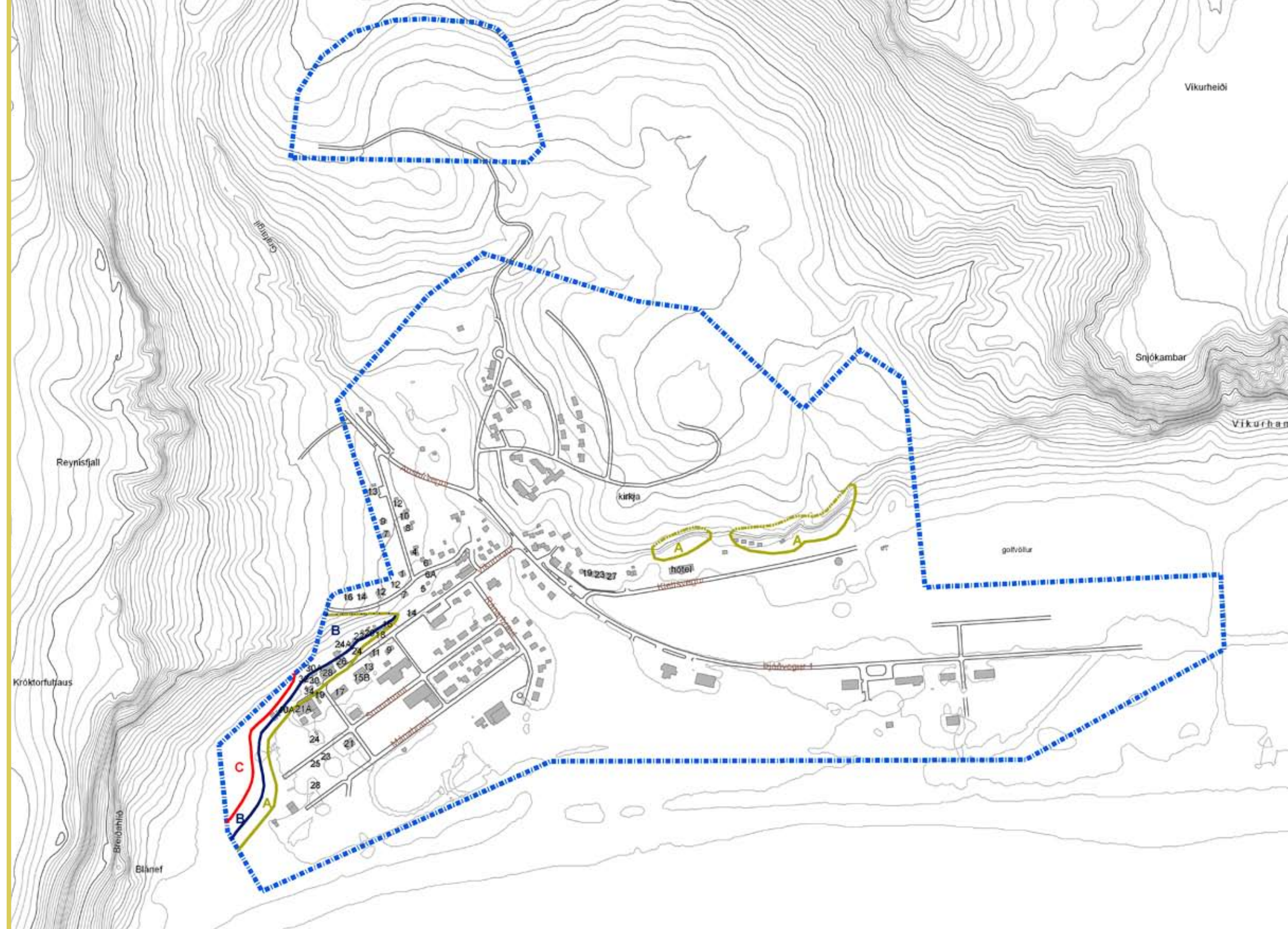
Áhætta – dæmi til samanburðar

- Dánarlíkur í umferðinni á Íslandi eru á bilinu 0,5-1 af hverjum 10.000 á ári en staðaráhætta/dánarlíkur á mörkum A- og B-svæða eru taldar vera 1 af hverjum 10.000 á ári.
- Áhætta þeirra sem búa nálægt bláu B-línunni á hættumatskortinu er þannig álíka mikil og áhætta vegfarenda í umferðinni. Áhætta þeirra sem búa nálægt rauðu C-línunni er hins vegar þrefalt meiri en áhætta í umferðinni.

Þekking, reynsla, aðstæður

Ofan Víkurbrautar eru aðstæður frábrugðnar dæmigerðum snjóflóðafarvegum ofan byggðar annars staðar á landinu. Því var ekki unnt að beita sömu aðferðum og tíðkuðust annars staðar heldur var stuðst við sérstakar viðmiðunarreglur fyrir snjóflóðahættumat undir lágum bökkum, líkt og við Víkurbraut í Vík. Í þeim eru áhættureikningar fyrir hefðbundna snjóflóðafarvegi lagðir að slíku landslagi þar sem fallhæð snjóflóða er einungis nokkrir tugir metra og flóðin ná því að sama skapi minni hraða en ella. Hættumatið fyrir byggðina við Víkurbraut byggist engu að síður að miklu leyti á mati á aðstæðum þar án þess að unnt sé að vísa til eiginlegra útreikninga á áhættu, þó stuðst sé við almenna aðferðafræði reglugerða umhverfisráðuneytis um hættumat.

Undir Reynisfjalli, norðan Króktorfuhaus og neðan Hrafnatinda, eru aðstæður líkari því sem gerist annars staðar á landinu þar sem snjóflóðahætta hefur verið metin. Flókið landslag á upp-

taka- og úthlaupssvæðum, og skortur á snjóflóðasögu, veldur samt því að þar er ekki unnt að byggja mat á eiginlegum útreikningum á áhættu.

Vestan byggðarinnar í Vík, sunnan Króktorfuhaus, tekur við þekkt skriðusvæði í Reynisfjalli þar sem stór bergslápa hafa fallið langt niður á jafnsléttu. Hætta vegna bergslápa og grjóthruns nær inn á óbyggt svæði sem er að hluta innan hættumetna svæðisins. Þar ráðast hættumatslínur vegna skriðuhættu af þekktum skriðuföllum á þessum slóðum og annars staðar á landinu.

Einungis er þekkt eitt dæmi um snjóflóð í Vík, í febrúar 1906. Mikil snjósöfnun í hlíðina neðan við Víkurheiði er líklegust í mikilli ofankomu í norðaustlægum eða austlægum áttum og hefur orðið vart við snjóflóð við slíkar aðstæður án þess að þau hafi verið skráð. Mikil snjósöfnun er hugsanleg í hlíð Reynisfjalls ef hversir af vestri ofan í lausasnjó sem ekki hefur náð að taka sig eða fjúka til eða ofan af fjallinu í vindáttum sem algengastar eru samfara úrkomu. Samt er ekki vitað til þess að snjóflóðahætta hafi skapast við slíkar aðstæður.

Hætta á aurskriðum og grjóthruni getur skapast í framhaldi af aftakaúrkomu, helst í suðaustanátt, eða í asahláku. Grjót getur líka hrunið af öðrum ástæðum, svo sem í jarðskjálftum. Þekkt

eru dæmi um skriður nærri Vík í tengslum við mikla úrkomu og einnig eru dæmi um stór framhlaup úr Reynisfjalli án þess að úrcoma kæmi þar við sögu.

Matsvinna

- Tillögur að hættumati fyrir Kirkjubæjarklaustur voru unnar á Veðurstofu Íslands undir stjórn Tómasar Jóhannessonar jarðeðlisfræðings. Með honum störfuðu Jón Gunnar Egilsson tæknifræðingur, Þórður Arason jarðeðlisfræðingur og Inga Dagmar Karlsdóttir.